
SPIS TREŚCI

WSTĘP	11
Część I	
STRUKTURA BAZY EKONOMICZNEJ UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	17
Rozdział 1	
Baza ekonomiczna ubezpieczenia społecznego jako przedmiot badań	
(Radosław Pacud)	19
1.1. Przedmiot i cele badań	19
1.2. Geneza pojęcia bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego	24
1.3. Czynniki ekonomiczne bazy ubezpieczenia społecznego	27
1.4. Baza a nadbudowa ubezpieczenia społecznego. Potrzeba dyskusji	32
Rozdział 2	
Praca. Dochody ludności aktywnej zawodowo	
(Sylvia Pieńkowska-Kamieniecka)	37
2.1. Wprowadzenie	37
2.2. Demograficzne uwarunkowania rynku pracy	38
2.3. Rynek pracy	42
2.4. Dochody ludności aktywnej zawodowo	48
2.5. Wnioski	56

Rozdział 3

Kapitał i rezerwy kapitałowe w ubezpieczeniu społecznym

(Damian Walczak)	58
3.1. Wprowadzenie	58
3.2. Kapitał – podstawa do składek i gwarancja dla nich	59
3.3. Kapitał – podstawa do przyszłych świadczeń	62
3.3.1. Kapitał w bazie ubezpieczenia społecznego	62
3.3.2. Kapitał w bazie zabezpieczenia starości	66
3.4. Wnioski	70

Rozdział 4

Zasoby państwa. Uzupełnienie bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego

(Rafał Baranek, Józefina Król)	72
4.1. Wprowadzenie	72
4.2. Charakter prawny gwarancji państwa w systemie ubezpieczeń społecznych	73
4.3. Zasoby państwa jako dodatkowe pokrycie zobowiązań ubezpieczenia społecznego	80
4.4. Uzależnienie systemu ubezpieczeń społecznych od dotacji budżetowych	88
4.5. Wykorzystanie zasobów majątkowych państwa w sytuacji przewidzianej przez art. 216 ust. 5 Konstytucji	93
4.6. Wnioski	96

Część II

FUNKCJA I KSZTAŁTOWANIE BAZY EKONOMICZNEJ UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO 99

Rozdział 5

Zobowiązania ubezpieczeniowe oraz ich pokrycie w ubezpieczeniu społecznym

(Radosław Pacud)	101
5.1. Wprowadzenie	101
5.2. Zobowiązania ubezpieczeń społecznych. Podejście ekonomiczne i prawne	103
5.3. Zobowiązania emerytalno-rentowe według statystyki ESA 2010	106
5.4. Pokrycie zobowiązań ubezpieczeń społecznych w perspektywie krótkookresowej	109

5.5. Pokrycie zobowiązań emerytalno-rentowych w perspektywie długookresowej	114
5.6. Wnioski	119

Rozdział 6

Redystrybucja środków pozyskanych z bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego

(Artur Walasik)	122
6.1. Mechanizmy eksploatacji ekonomicznej bazy ubezpieczenia społecznego	122
6.2. Popyt na ubezpieczenie społeczne jako ekonomicznie uzasadnioną formę eksploatacji bazy ekonomicznej	125
6.3. Podaż ubezpieczenia społecznego jako politycznie motywowana forma przechwycenia bazy ekonomicznej	129
6.4. Popytowe i podażowe podejście do ubezpieczenia społecznego. Wnioski	133

Rozdział 7

Rozwój bazy ekonomicznej ubezpieczeń społecznych

(Maciej Żukowski)	134
7.1. Wprowadzenie	134
7.2. Wzrost gospodarczy	134
7.3. Wzrost aktywności zawodowej	138
7.4. Wzrost dzietności	140
7.5. Imigracja zarobkowa	142
7.6. W kierunku finansowania z podatków	145
7.7. Wnioski	145

Rozdział 8

Zakres wykorzystania bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego określany przez przepływy środków pieniężnych

(Kamila Bielawska, Artur Rejmer)	147
8.1. Wprowadzenie	147
8.2. Czynniki determinujące przepływy finansowe w ubezpieczeniach społecznych	148
8.3. Analiza wpływów składkowych do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	151

8.4. Analiza wydatków na świadczenia pieniężne z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	155
8.5. Ograniczone wykorzystanie bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego. Deficyt FUS	160
8.6. Wnioski	164

Rozdział 9

Baza ekonomiczna niewydolnego systemu ubezpieczeń społecznych

(Radosław Pacud)	165
9.1. Wprowadzenie	165
9.2. Organizacja gromadzenia i podziału środków z bazy ekonomicznej ubezpieczenia społecznego. Kogo dotyczy niewydolność?	166
9.3. Stabilność Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	171
9.4. Ryzyko niewypłacalności instytucji ubezpieczeń społecznych	174
9.5. Zmniejszenie długu emerytalnego w celu poprawy wydolności systemu ubezpieczeń społecznych w przyszłości	183
9.6. Wnioski	192

Rozdział 10

Konstytucyjne uwarunkowania gromadzenia i wydatkowania środków publicznych na cele ubezpieczenia społecznego

(Krzysztof Ślęzak)	195
10.1. Wprowadzenie	195
10.2. Ubezpieczenie społeczne w Konstytucji RP	196
10.3. Konstytucyjne podstawy gromadzenia środków na realizację prawa do zabezpieczenia społecznego w formie ubezpieczenia społecznego	199
10.4. Zapewnienie równowagi budżetowej przez państwo	203
10.5. Wnioski	208

Rozdział 11

Państwo i prawo w kształtowaniu bazy ekonomicznej ubezpieczeń społecznych

(Radosław Pacud)	209
11.1. Wprowadzenie	209
11.2. Oddziaływanie państwa bazę ekonomiczną ubezpieczenia społecznego	214

11.2.1. Baza (ekonomiczna) a nadbudowa (prawna) – podejście marksistowskie	214
11.2.2. Baza ekonomiczna a prawna regulacja jej użycia – podejście integralne	218
11.3. Prawo jako instrument oddziaływania państwa na bazę ekonomiczną ubezpieczenia społecznego. Kryteria optymalizacji	224
11.4. Kształtowanie kapitałowego pokrycia zobowiązań ubezpieczeń społecznych przez państwo	232
11.5. Wnioski	238
ZAKOŃCZENIE	242
BIBLIOGRAFIA	254
SPIS TABEL I RYSUNKÓW	270